

शिवस्य "पञ्चवक्त्रो वषाकृदः प्रतिवक्त्रं त्रिलोचनः । कपाल-
मूलखट्वाङ्गी चन्द्रमौलिः सदाशिवः" ।

उभायाः "अक्षस्तनं च कमलं दर्पणं च कमण्डलुम् । उभा
विभक्तिं हस्तेषु पतिता त्रिदशैरपि" ।

स्कन्दस्य "कुमारः पञ्चसुखः कार्यः शिखण्डकविभूषणः ।
रम्यरक्ताम्बरोदेवो मयूरवरवाहनः । कुक्कुटश्च तथा
वगटां तस्य दक्षिणहस्तयोः । पताका वैजयन्तप्राख्या
शक्तिः कार्या च वामयोः" ।

विष्णोः "विष्णुः कौमोदकीपद्मशङ्खचक्रधरः क्रमात् ।
प्रदक्षिणं दक्षिणाधःकरादारभ्य नित्यशः" ।

ब्रह्मणः "पद्मासनस्यो जटिलो ब्रह्मा कार्यश्चतुर्भुजः ।
अक्षमालां स्तुवं विभ्रतं पुस्तकं च कमण्डलुम् । वासः
कृष्णाजिनं तस्य पाश्वे हंसस्तथैव च" ।

शक्रस्य "चतुर्दन्तगजाकूटो वज्रो कुलिशश्चक्रधरः । शची-
पतिः प्रकर्त्तव्यो नानाभरणभूषितः" ।

व्रमस्य "देशस्त्रीलयसः कार्योदण्डहस्तोविजानता । रक्त
दक् पाशहस्तश्च महामहिषवाहनः" ।

कालस्य "कालः करालवदनो नीलाङ्गश्च विभीषणः । पाश-
हस्तोदण्डहस्तः कार्यो दृष्टिकरोमवान्" ।

चित्तगुप्तस्य "अपीचत्रवेशः स्त्राकारः द्विभुजः सौम्यदर्शनः ।
दक्षिणे लेखनीं चित्तगुप्तो वामेऽस्य पत्रकम् । पिङ्गल-
श्मशुकेशान्तः पीनाङ्गजठरोऽरुणः" । "पिङ्गाक्षितियो-
ऽरुणः" इति वा पाठः ।

प्रत्नधिदेवानां तत्त्वान्तेः "आगस्यः साक्षस्तोऽग्निः सप्तार्चिः
शक्तिधारकः । चिह्नितं चमरेणास्य करमन्यं प्रकल्पयेत्" ।
जलस्य "आपः स्त्रीरूपधारिण्यः श्वेता मकरवाहनाः ।
दधानाः पाशकलसौ सक्ताभरणभूषिताः" ।

चित्तेः "शुक्लवर्णां मह्यो कार्या दिव्याभरणभूषिताः । चतु-
र्भुजा सौम्यपुच्छण्डांशुसदृशाश्चरा । रत्नपालं
सस्यपालं पालमौषधिसंयुतम् । पद्मं करे च कर्त्तव्यं
भुवो यादवनन्दन । दिग्गजानां चतुर्णां सा कार्या
पृथगता तथा" । विष्णोरिन्द्रस्य च लक्षणमुक्तम् ।

अचराः "वामे शचराः करे कार्या सौम्यसन्तानमञ्जरी ।
वरदा मण्डिता कार्या द्विभुजा च तथा शची" ।

महापतेः "यज्ञोपवीतो हंसस्य एकवक्त्रचतुर्भुजः । अक्षं
क्षुचं क्षुचं विभ्रतं कुण्डिकाश्च प्रजापतिः" । अक्षं
अक्षमालाम् । कुण्डिकां कमण्डलुम् ।

अर्षीणाम् "अक्षमूलधराः सर्पाः कुण्डिकापुच्छभूषणाः ।

एकभोगास्त्रिभोगा वा सर्वे कार्याश्च भीषणाः" ।

ब्रह्मलक्षणं प्रागुक्तम् ।

अथ विनायकादिपञ्चकोकपाललक्षणानि विष्णुधर्मोत्तरे
विनायकस्य "चतुर्भुजस्त्रिनेत्रश्च कर्त्तव्योऽत्र गजाननः ।

नागयज्ञोपवीतश्च शशाङ्कतथेश्वरः । दण्डं दक्षकरे
दद्याद् द्वितीये चाक्षमूलकम् । तृतीये परमुं दद्या-
च्चतुर्थे मोदकं तथा" ।

दुर्गायाः "शक्तिं वायं तथा शूलं खड्गं चक्रं च दक्षिणं ।
चन्द्रविम्बमघो वामे खेटमङ्गं कपालकम् । शुकं टङ्कं
च विभ्राणां सिंहाकूटोददिग्भुजा । एषा देवी ससु-
हिता दुर्गा दुर्गातिहारिणी" ।

वायोः "धागहरिणपृष्ठस्यो ध्वजधारी समीरणः । वरदा-
नकरो धूम्रवर्णः कार्यो विजानता" ।

आकाशस्य "नीलोत्पलामं गगनं तद्वर्णाम्बरधारि च ।
चन्द्रार्कहस्तं कर्त्तव्यं द्विभुजं सौम्यखण्डवत्" ।

अश्विनोः "पीतपद्मसवर्णाभौ पद्मपत्रसमाम्बरौ । द्विभुजौ
देवभिषजौ कर्त्तव्यौ रूपसंयुतौ । तयोरोपधयः कार्या
दिव्या दक्षिणहस्तयोः । वामयोः पुस्तके कार्ये दर्शनीया
स्त्रिधाद्विजाः (खगाः) । एकस्य दक्षिणे पाश्वे वामे
चान्यस्य यादव ! । नारीयुगं प्रकर्त्तव्यं सुरूपं चारुदर्श-
नम्" ।

महाणां वर्णगोत्रादिसूचकध्यानानि यागतत्त्वो-
क्तानि पूर्वदर्शितान्येव

विनायकादीनां मण्डले स्थापनस्थानमुक्तं ब्रह्मस्य
विष्णुधर्मोत्तरे

"राक्षसन्दिशेयानामुत्तरस्यां यथाक्रमम् । गणेश-
दुर्गा वायुश्च, राक्षुकेलोश्च दक्षिणे । आकाशमश्विनौ चेति
पञ्च तान् स्थापयेत् द्विजः" ।

धूपादौ विशेषः हेमाद्रौ स्क० पु० "रवेः कुन्दुरकं धूपं
शशिनस्तु दृताक्षतम् । भौमे सर्जरसं चैव अगुरुश्च बुधे
तथा । सिन्धुजं श्रुवे दद्यात् शुक्रे विल्लागुरु स्रुतम् ।
शुग्गुलुर्नन्दचारे तु वाचा राक्षोश्च केतवे" । कुन्दुरकं
शल्की निदांसः विल्लागुरु विल्लफलनिर्यांससहितमगुरु ।
गन्धभेदस्तत्रैव "दिवाकरकुजाभ्यां तु दापयेद्भक्तचन्द-
नम् । चन्द्रे गन्धं भार्गवे च सितचूर्णं प्रदापयेत् ।
कुङ्कुमेन च संयुक्तं चन्दनं जीवसौम्ययोः । अगुरु
आपि कसूरी राक्षुकेत्यर्कजेषु च" ।

विधानमाहादौ अन्यविधा गन्धधूपाः पुष्पभेदाश्चोक्तास्तै